
FOLKETINGET

EU-note

Folketingets økonomiske konsulent

Til: Udvalgets medlemmer og stedfortrædere
Dato: 3. december 2013

Indledningen af det europæiske semester og det "nationale semester":
EU-Kommissionens årlige vækstundersøgelse og rapport om varslingsmekanismen.

Sammenfatning

Kommissionens rapporter om den årlige **vækstundersøgelse** og **varslingsmekanisme** indleder processen med det Europæiske Semester. Samtidig hermed starter det også det såkaldte "nationale semester", der betyder, at Europaudvalget og Finansudvalget følger processen nøjere end hidtil, hvor det kun er sket ifm. forelæggelsen af de enkelte rådsmøder i Europaudvalget..

Vækstundersøgelsen fra EU-kommissionen siger, at EU gør betydelige fremskridt indenfor den finanspolitiske konsolidering. På andre vigtige økonomiske områder er der også fremskridt, men der er stadig et stort arbejde, der venter forude.

Varslingsmekanismen er nok den vigtigste af de to rapporter. Her omtales eventuelle makroøkonomiske ubalancer. For **Danmark** er der tilsyneladende ingen væsentlige problemer. Den private gæld er for høj, men dog på vej ned og lønkonkurrenceevnen er ved at forbedres.

Det store problem er – ifølge EU-kommissionen – det meget **store tyske overskud** på betalingsbalancen.

1. Indledning og resumé

EU-kommissionen har den 13. november 2013 fremlagt sin rapport dels om den **årlige vækstundersøgelse**¹ og dels om den **økonomiske varslingsmekanisme**². Det er første led i starten på det europæiske semester, hvor den økonomiske udvikling i EU gennemgås nøje.

Det europæiske semester, som blev indført i 2010, skal sikre, at medlemsstaterne drøfter deres budgetmæssige og økonomiske planer med deres EU-partnere på bestemte tidspunkter i løbet af året. Det gør det muligt for dem at kommentere på hinandens planer, og sætter Kommissionen i stand til at give politisk vejledning til medlemsstaterne i god tid, før der lægges sidste hånd på afgørelser på nationalt plan. Formålet er at øge den økonomiske samordning i EU.

Forløbet starter i november hvert år med Kommissionens **årlige vækstundersøgelse** (generel politisk vejledning for EU), der giver medlemsstaterne overordnet politisk vejledning for det kommende år. Vækstundersøgelsen følger også op på **de landespecifikke henstillinger** fra sidste europæiske semester, som medlemsstaterne modtog i juli 2013. De nye landespecifikke henstillinger for 2014, som offentliggøres i foråret, giver medlemsstaterne skræddersyet **rådgivning om budgetmæssige tiltag samt dybere struktur-reformer**, som det ofte tager over et år at føre ud i livet.

I forbindelse med vækstundersøgelsen fremsendes også rapporten om **varslingsmekanismen 2014**, der gennemgår medlemslandenes økonomi på en række udvalgte indikatorer (11 i alt).

For eurolandene findes en endnu tættere økonomisk koordinering under det europæiske semester. F.eks. skal eurolandene hvert år den 15. oktober fremsende budgetplanerne for det kommende år til Kommissionen, inden de vedtages af de enkelte nationale parlamenter. De strammere regler for eurolandene stammer fra den såkaldte "two-pack"³, som trådte i kraft den 30. maj 2013.

¹ Meddelelse fra Kommissionen: Årlig vækstundersøgelse 2014. KOM (2013) 800:
http://www.euo.dk/dokumenter/status/alle/status_20130800/

² Rapport om varslingsmekanisme 2014. KOM (2013) 790:
http://www.euo.dk/dokumenter/status/alle/status_20130790/

³ Forordning 472/2013 om skærpe af den økonomiske og budgetmæssige overvågning af medlemsstater i euroområdet, der har eller er truet af alvorlige vanskeligheder med hensyn til deres finansielle stabilitet og forordning 473/2013 om fælles bestemmelser om overvågning og

"Det nationale semester"

I Danmark har Europaudvalget og Finansudvalget afgivet en **fælles beretning** den 21. juni 2013 om Folketingets behandling af det Europæiske semester⁴. Hovedidéen er, at Folketinget i højere grad inddrages i det Europæiske Semester ved tre fælles samråd om året med regeringen. Det kaldes i beretningen for "det nationale semester". Hidtil har Europaudvalget været inddraget i det europæiske semester i forbindelse med forelæggelsen af de ordinære rådsmøder, mens Finansudvalget ikke tidligere har været inddraget.

De **tre samråd** finder sted i december efter Kommissionens offentliggørelse af den årlige vækstundersøgelse og varslingsrapport. I marts hvor regeringen orienterer udvalgene om, hvad den generelt forventer at melde ind til EU i Danmarks nationale reformprogram og konvergensprogram. I slut-maj når Kommissionen kommer med udkast til de landespecifikke anbefalinger til medlemslandene, før anbefalingerne skal drøftes på diverse rådsmøder i EU og formelt vedtages af Rådet (øko-fin) i juli.

a. Det siger vækstundersøgelsen (meget kort)

Det fremgår af vækstundersøgelsen, at der er gjort betydelige fremskridt indenfor den **finanspolitiske konsolidering**. På et andet område, **genetablering af lånemuligheder**, er der gjort visse fremskridt i arbejdet med at rette op på den finansielle sektor.

Indenfor **vækst- og konkurrenceevnen** pågår der stadig et stort arbejde med at reetablere balancen i hele Europa. Adskillige medlemsstater arbejder endvidere på at gøre den **offentlige sektor mere effektiv**. Endelig har medlemslandene gjort fremskridt i arbejdet med at **modernisere** deres arbejdsmarkeder indenfor området arbejdsløshed og social udvikling. Selve hovedtendenserne i vækstundersøgelsen er nærmere beskrevet i **bilag 1** (side 8).

b. Det siger varslingsrapporten (meget kort)

Rapporten om varslingsmekanismen for 2014 fremlægger en objektiv analyse af medlemsstaternes økonomier baseret på en **resultattavle over indikatorer**, der måler den interne og eksterne konkurrenceevne.

evaluering af udkast til budgetplaner og til sikring af korrektion af uforholdsmæssigt store underskud i medlemsstaterne i euroområdet

⁴ Beretning om Folketingets behandling af det Europæiske semester: <http://www.eu-oplysningen.dk/upload/application/pdf/ed59affc/Beretning%20nr.%205.2013.pdf?download=1>

I år viser rapporten, at adskillige medlemsstater gør fremskridt i arbejdet med at **reducere underskuddet på de løbende poster (betalingsbalancen)** og rette op på **tabet af konkurrenceevne**. Rapporten viser imidlertid også, at der er brug for yderligere fremskridt for at kunne håndtere den store gæld og nettostilling over for udlandet for så vidt angår de mest forgældede økonomier, **mens der stadig er store overskud på de løbende poster i andre medlemsstater**. Dette indikerer, at opsparings- og investeringsniveauet er ineffektivt, og at der er behov for at **styrke den indenlandske efterspørgsel**. Her tænkes specielt på det store **tyske overskud** på betalingsbalancen, der sådan set er **hovedspørgsmålet** i hele rapporten.

Rapporten efterfølges til april 2014 af en dybdegående undersøgelse af de **16 medlemsstater**, der i varslingsrapporten udpeges til at stå over for forskellige udfordringer og potentielle risici. Herunder er Danmark også nævnt (jf. nedenfor).

2. Den videre procedure

Den årlige vækstundersøgelse vil løbende blive drøftet af Rådets ministre frem mod Det Europæiske Råds møde (EU topmøde) i marts 2014. Det Europæiske Råd opstiller her nogle **strategiske politiske retningslinjer**, som medlemslandene tager højde for i deres **stabilitets- og konvergensprogrammer og deres nationale reformprogrammer**, som fremsendes til Kommissionen i april. På baggrund af medlemslandenes rapporter udarbejder Kommissionen i maj forslag til de landespecifikke anbefalinger.

I mellemtiden vil Kommissionen foretage dybdegående undersøgelser af de 16 medlemsstater, der er udpeget i rapporten om varslingsmekanismen. Resultaterne heraf vil blive offentliggjort i april 2014.

Efter forudgående drøftelse på Det Europæiske Råds møde i juni **vedtager Rådet i juli de landespecifikke henstillinger**. I andet halvår færdigbehandler EU-landene de nationale budgetter, og ringen sluttet ved at Kommissionen i sin årlige vækstundersøgelse for det efterfølgende år vurderer, hvordan medlemslandene har taget hensyn til EU's retningslinjer.

3. Hvad siger varslingsrapporten om Danmark (makroøkonomiske ubalancer)

I varslingsrapporten inddrages to hovedfaktorer. De **eksterne** ubalancer (herunder konkurrenceevne) samt **interne** ubalancer, fordelt på i alt **11 indikatorer**.

I **bilag 2** (side 9) er en tabel over de eksterne indikatorer og i **bilag 3** (side 10) en tabel over de tilsvarende interne.

Generelt må det siges, at Danmark har **meget få makroøkonomiske ubalancer**. Det drejer sig alene om **gælden i den private sektor** (239 pct. af BNP) og **tabet af eksportmarkedsandele**. Det har Kommissionen også

påpeget tidligere. Kommissionen mener dog, at den danske **løntilbageholdenhed** er ved at rette op på konkurrenceevnen, og at den private gæld – trods alt – er nedadgående.

Samlet set er kommissionens opfattelse dog, at det er hensigtsmæssigt at foretage en yderligere undersøgelse af, om der består eller afvikles ubalancer i Danmark.

4. Hvad siger varslingsrapporten om de andre EU-lande (kort)

Der blev for **Spaniens** vedkommende konstateret uforholdsmæssigt store makroøkonomiske ubalancer i forbindelse med den sidste runde af dybdegående undersøgelser fra april. **Det skyldes især en enorm gæld i både den private og den offentlige sektor.** I **Slovenien** er der ligeledes ubalancer, som primært vedrører **virksomheders begrænsede overskud**, som følge af svage både indenlandske indtægter og eksportindtægter kombineret med stigende arbejdskraft- og kapitalomkostninger. En høj grad af statsejerskab begrænser desuden økonomiens tilpasningsevne, og samlet udgør det en risiko for den finansielle stabilitet. De kommende undersøgelser vil vise, om de to landes ubalancer er under afvikling, og om de politikker, som landene har gennemført, bidrager til afviklingen.

For **Frankrig, Italiens og Ungarn** blev der i forbindelse med sidste runde af dybdegående undersøgelser konstateret ubalancer, der krævede væsentlige politiske foranstaltninger. Frankrig og Italien havde primært problemer med en forværring af de **løbende poster og konkurrenceevnen** samt en **høj offentlig gæld**. For Ungarn er det især den negative internationale **nettoinvesteringsposition**, der vækker bekymring. I Ungarn er gælden i den offentlige sektor dog også langt over grænseværdien, selvom den er faldet en smule.

Øvrige medlemsstater har tidligere fået konstateret ubalancer herunder **Belgien, Bulgarien, Malta, Nederlandene, Finland, Sverige og Det Forenede Kongerige**. For Sverige drejer det sig om husholdningernes høje gældsætning i kombination med fortsatte justeringer af boligmarkedet.

Der vil også blive foretaget dybdegående undersøgelser af **Tyskland og Luxembourg** for at se nærmere på deres stilling over for udlandet.

Der bør slutteligt foretages en undersøgelse af **Kroatien**, som er en ny medlemsstat. Kroatiens ubalancer drejer sig navnlig om en forværring af den internationale nettoinvesteringsposition, tab af eksportmarkedsandele og arbejdsløshed.

5. Det store tyske overskud på de løbende poster er hovedspørgsmålet

Hovedtemaet i dette årsvarslingsrapport er primært udviklingen i det meget store **tyske overskud på betalingsbalancen**.

På den eksterne side ligger indikatoren i forbindelse med de løbende poster langt over den vejledende grænseværdi, og i **betragtning af størrelsen af den tyske økonomi tegner Tysklands overskud på de løbende poster sig for størstedelen af overskuddet i euroområdet**. Indikatoren har ligget over grænseværdien hvert år siden 2007. De seneste tal og Kommissionens efterårsprognose peger på, at overskuddet i 2013 vil ligge på samme niveau som i 2012, nemlig på **7 % af BNP**. Ifølge de seneste fremskrivninger fra Kommissionens tjenestegrene forventes overskuddet fortsat at ligge over den vejledende grænseværdi i løbet af prognosens horisont, hvilket tyder på, at det ikke er et kortvarigt konjunkturbestemt fænomen.

Dette kan sætte et **pres på euroen** for at blive opskrevet i forhold til andre valutaer. Hvis dette pres skulle blive en realitet, bliver det sværere for de perifere medlemsstater at genvinde konkurrenceevnen. Det store overskud er et tegn på, at opsparingen overstiger investeringerne i den tyske økonomi. Husholdningernes opsparing ligger blandt de højeste i euroområdet.

På trods af at gælden i den tyske private sektor som andel af BNP er den næstlaveste i euroområdet samtidig med, at der er gunstige renteforhold, er den private sektor fortsat i gang med at gear ned (dog i et lavere tempo). **Det understøtter derfor ikke den mere optimistiske efterspørgsel**.

De private kreditstrømme er fortsat moderate, mens de **faste bruttoinvesteringer faldt sidste år**. De foregående henstillinger fokuserede på behovet for at styrke de indenlandske kilder til potentiel vækst i betragtning af de ringe demografiske udsigter.

Der er behov for at se nærmere på udviklingen i Tysklands stilling over for udlandet, bl.a. for bedre at forstå hvordan visse indenlandske kendetegn, f.eks. de finansielle strømme, indvirker på de sektormæssige forhold mellem opsparing og investering samt udviklingen på de løbende poster.

Den reale effektive valutakurs **faldt dog i 2010-2012** over for handelspartnere, der ikke deltager i eurosamarbejdet, hvilket afspejler euroens nominelle nedskrivning. Det har bidraget til de tyske virksomheders konkurrenceevne i forhold til deres konkurrenter uden for euroområdet.

Enhedslønomkostningerne i Tyskland stiger fortsat over gennemsnittet i euroområdet med udgangspunkt i et robust arbejdsmarked med stigende lønning-

ger og en forholdsvis lav produktivitetsvækst. Gælden i den offentlige sektor ligger over den vejledende grænseværdi, men forventes at falde fra 2013. Boligpriserne er steget en anelse med større prisstigninger i visse byområder. **Samlet set finder Kommissionen det hensigtsmæssigt at foretage en dybdegående undersøgelse med henblik på at vurdere, om der består en ubalance.**

Løser "det tyske problem" sig selv?

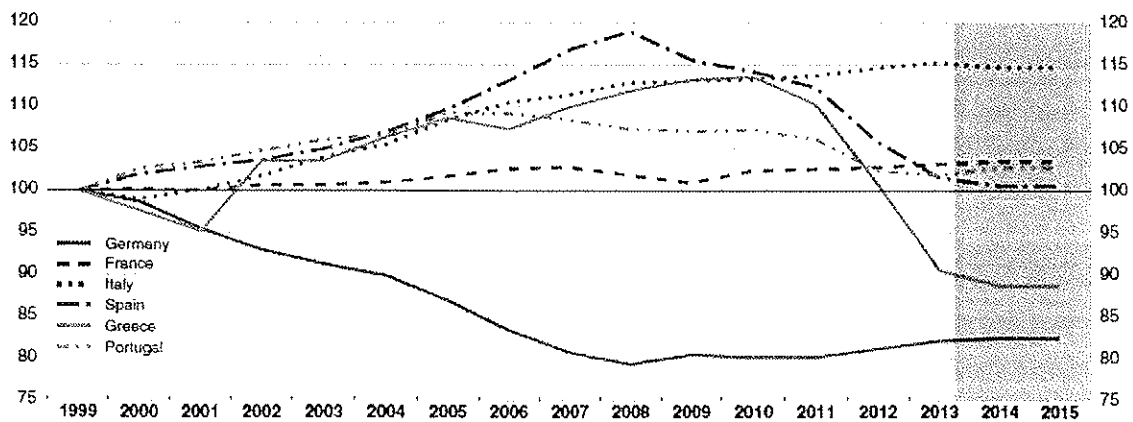
Der har været megen debat i offentligheden om Kommissionens fokus på det meget store tyske betalingsbalanceoverskud.

En af kritikerne af det store tyske overskud, har også været det amerikanske finansministerium, der har kritiseret det store handelsoverskud, som Tyskland har haft under hele krisen.

I den forbindelse kan det også påpeges, at **OECD** i sin seneste økonomiske rapport (november 2013) nævner det store tyske overskud som problematisk. Men OECD mener også, at problemet – måske – er på vej til at løse sig selv, idet tyske relative lønstigninger ser ud til at være på vej op. Derudover påpeger OECD, at Tyskland bør lave nye strukturreformer, der øger konkurrencen på det indenlandske marked.

Af **figur 1** ses (formodentlig) en af årsagerne til det meget store tyske eksportoverskud.

Figur 1. Udviklingen i de relative enhedslønomkostninger

Note: Figuren viser udviklingen i de samlede relative lønomkostninger i de enkelte land i forhold til resten af euroområdet.

Kilde: OECD

Det ses af figuren, at stigningen i de relative tyske enhedslønomkostninger siden 1999 har været betydeligt lavere end i resten af EU. Først efter 2008,

med finanskrisens start, har den været en nogenlunde parallel udvikling, dog med en svag **stigning** for tyske omkostninger.

Det er egentlig **ikke** EU-kommissionens opfattelse, at Tyskland skal lade være med at være effektiv i sit produktionsapparat og eksportere mindre. Men problemet kan jo også løses ved, at man begynder at importere noget mere, og dermed sætter gang i andre landes eksport. Midlet hertil er en lempelse af finanspolitikken, der sætter gang i efterspørgslen.

I den forbindelse kan der måske komme en løsning i forbindelse med dannelsen af den nye tyske **koalitionsregering** (CDU/CSU/SPD), der i deres regeringsgrundlag har besluttet at sætte minimumslønnen op og øge de offentlige investeringer.

Med venlig hilsen

Niels Hoffmeyer (3602) / Anne Nylev

Bilag 1

Hovedkonklusionen på vækstundersøgelsen

Medlemsstaterne har gjort fremskridt på samtlige af de fem områder, som Kommissionen vedtog at prioritere i 2013. De samme prioriteter foreslås for 2014, selvom forskellige områder fremhæves for at afspejle det ændrede europæiske og internationale økonomiske miljø.

Finanspolitisk konsolidering: Der er gjort betydelige fremskridt, og det gennemsnitlige **budgetunderskud** i EU er **næsten halveret**, siden det nåede toppunktet på næsten 7 % af BNP i 2009. **Gældsniveauet** er imidlertid stadig højt og forventes at toppe med næsten 90 % af BNP i 2014, før det begynder at falde. Den tidlige indsats har skabt plads til, at medlemsstaterne kan sætte farten ned i forbindelse med den finanspolitiske konsolidering og fokusere mere på at **forbedre kvaliteten af de offentlige udgifter og modernisere den offentlige forvaltning på alle niveauer**. De medlemsstater, der har lidt mere plads at gøre godt med, bør stimulere private investeringer og forbruget, samtidig med at langsigtede investeringer i uddannelse, forskning og innovation, energi og klimabeskyttelse bør skånes for budgetnedskæringer. **Skattetrykket bør desuden flyttes fra beskatning på arbejde til beskatning af forbrug, fast ejendom eller forurening.**

Genetablering af lånemulighederne: Der er gjort visse fremskridt i arbejdet med at rette op på den finansielle sektor, og spændingerne på markedet er aftaget betydeligt siden midten af 2012. EU's bestræbelser på at oprette en bankunion vil styrke bankernes evne til at håndtere risici i fremtiden. Der skal imidlertid gøres mere på kort sigt for at reducere den store **private gæld** (f.eks. ved at indføre eller forbedre ordninger for virksomheders og privatpersoners insolvens), forberede bankerne på nye kapitalkrav og stresstest samt lette virksomhedernes adgang til finansiering.

Vækst og konkurrenceevne: Der pågår et betydeligt stykke arbejde med at retablere balancen i hele Europa som følge af krisen, og der ses en forskydning over mod eksportdrevet vækst. Denne fremgang er imidlertid ikke tilstrækkelig, når det gælder om at åbne markederne for produkter og tjenesteydelser for konkurrence, navnlig hvad angår energimarkedet og de lovregulerede erhverv. Derudover er der også brug for at modernisere forskningssystemerne.

Arbejdsløshed og social udvikling: Medlemsstaterne har gjort fremskridt i arbejdet med at **modernisere deres arbejdsmarkeder**, og over tid bør dette bidrage til, at flere borgere indlemmes i arbejdsstyrken. Der bør nu fokuseres på at intensivere den **aktive støtte til og uddannelse af arbejdsløse** – herunder ved at forbedre offentlige arbejdsformidlinger og indføre ungdomsgarantier – og modernisere uddannelsessystemerne. Medlemsstaterne bør også **overvåge lønningerne**, således at de understøtter både konkurrenceevnen og den indenlandske efterspørgsel, og sikre, at de sociale sikringsystemer når ud til de mest udsatte borgere.

Offentlig administration: Adskillige medlemsstater arbejder på at gøre deres **offentlige sektor mere effektiv**, herunder ved at forbedre samarbejdet mellem de forskellige lag i forvaltningen. Fokus bør være på at gøre den offentlige forvaltning digital og begrænse bureaukratiet.

Bilag 2

Varslingsrapporten: Eksterne indikatorer

Eksterne balancer og konkurrenceevne					
	Overskud på betalingsbalancens løbende poster, % af BNP, 3 årigt gennemsnit	Internationale nettoinvesteringsposition, % af BNP	Real effektiv valutakurs, procentvis ændring (3 år)	Eksport markedsandele, procentvis ændring (5 år)	Nominelle enhedslønoms-kostninger, procentvis ændring (3 år)
Grænseværdier	-4,6%	-35%	±5% & ±11%	-8%	+9% & -12%
Belgien	-0,4	48	-4,3	-14,9	6,6
Bulgarien	-0,9	-80	-4	4,8	7,1
Tjekkiet	-3	-50	0,4	-4,2	3,9
Danmark	5,9	38	-7,7	-18,6	1
Tyskland	6,5	42	-8,9	-13,1	3
Estland	0,9	-54	-3,4	6,5	-2,8
Irland	2,3	-112	-12,2	-16,3	-10,4
Grækenland	-7,5	-109	-4,5	-26,7	-8,1
Spanien	-3,1	-93	-5,2	-14,6	-5,6
Frankrig	-1,8	-21	-7,8	-14	4,1
Kroatien	-0,5	-89	-8,3	-24,7	0,8
Italien	-2,3	-25	-6,2	-23,8	3,1
Cypern	-6,7	-82	-5,8	-26,6	0,8
Lettland	-0,6	-67	-8,5	12,3	5,8
Litauen	-1,3	-53	-6,7	29,3	-4,6
Luxembourg	7	169	-2,3	-18,3	9,8
Ungarn	0,6	-103	-1,2	-17,8	4,4
Malta	-1,6	25	-7,7	4,5	4,9
Holland	8,8	47	-6	-12	3,3
Østrig	2,2	0	-4,7	-21,2	4,1
Polen	-4,6	-67	1,3	1,3	4,4
Portugal	-6,5	-115	-4	-16	-5,3
Romænien	-4,4	-68	-1,9	5,9	4,8
Slovenien	1,2	-45	-4,5	-19,9	0,4
Slovakiet	-1,7	-64	-3,2	4,2	0,9
Finland	-0,5	18	-8,3	-30,8	4,8
Sverige	6,2	-10	10,1	-18,8	0,7
Storbritannien	-2,8	-9	5,8	-19	6,1

Note: tal angivet med rød farve ligger over indikatorerne (ovenfor) og skal derfor undersøges nærmere.

Varslingsrapporten: Interne indikatorer

Interne balancer						
	Procentvis år-til-år ændring i reale huspriser	Kreditstrøm i den private sektor i % af BNP	Privat sektor gæld i % af BNP	Offentlig gæld i % af BNP	Arbejdsløshed 3 årigt gns.	% år-til-år ændring i den finansielle sektors gældsforpligtelser
Grænseværdier	6%	14%	133%	60%	10%	16,5%
Belgien	-0,2	-1,5	146	100	7,7	-3,9
Bulgarien	-5,3 (p)	2,5	132	19	11,3	10,1
Tjekkiet	-3,9	0,6	72	46	7	5,4
Danmark	-5,1	6,1	239	45	7,5	5
Tyskland	1,8	1,5	107	81	6,2	4,4
Estland	3,5	4,7	129	10	13,2	12,9
Irland	-11,7	-1,6	306	117	14,4	-0,7
Grækenland	-12,4 (1)	-6,8	129	157	16,2	-3,4
Spanien	-16,9	-10,5	194	86	22,3	3,3
Frankrig	-2,3	3,5	141	90	9,9	-0,1
Kroatien	-2,4	-2,1	132	56	13,8	0,9
Italien	-5,4 (p)	-1	126	127	9,2	7,1
Cypern	-2,2	10	299	87	8,7	-1,9
Lettland	-0,6	-1 (p)	91,7 (p)	41	16,9	4,1 (p)
Litauen	-3,2	-0,3	63	41	15,6	-0,3
Luxembourg	2,5	-5	317	22	4,8	11,3
Ungarn	-9,2	-6,1	131	80	11	-8,3
Malta	0,3	-1,6	155	71	6,6	4,1
Holland	-8,7	0,2	219	71	4,7	4,9
Østrig	na (2)	2,7	147	74 (3)	4,3	-0,9
Polen	-5,9 (e)	3,4	75	56	9,8	9,6
Portugal	-8,6 (p)	-5,4	224	124	13,6	-3,6
Romænien	-9,2	0,9	73	38	7,2	5,3
Slovenien	-8,4	-2,9	114	54	8,1	-0,8
Slovakiet	-5,9	3,2	73	52	14	2,6
Finland	-0,5 (p)	9	158	54	8	-0,2
Sverige	-0,2	1,8	212	38	8,1	4,4
Storbritannien	-0,9	2,6	179	89	7,9	-4,3

Note: tal angivet med rød farve ligger over indikatorerne (ovenfor) og skal derfor undersøges nærmere.